Nr. 9 Vilnius 1938 m. liepos 5 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Gerai prišerkime karves

Visi gerai žinome, kaip sunkiai praėjusią žiemą iššėrėme karves. Stigo visų pašarų. Todėl karvės išėjo į ganyklą užšertos, išsekintos, sulysusios. Pavasarį ir vasarą pas mus ganyklos labai menkos. Daugiausia ganome pūdymuose ant dirvų ir pievokšnių arba raistuose. Geresnes pievas paliekame šienauti. Sausrų metu vasarą karvės dažnai labiau badauja ganykloje, nei blogais metais žiemą tvarte, jeigu jų namo parginę neprišeriame. Rūpestingi ūkininkai ir ūkininkės labai rūpinasi karvių šėrimu ir joms duoda visa, ką tik turi ir gali, nes šandieną iš pieno geriausia galima verstis. Karvės apmoka gerai visokį pašarą ir triūsą.

Bet daugelis ūkininkų ir dabar dar mažai tesirūpina karvių šerimu. Išleidžia pavasarį karves ganyklon vos gyvas, tik sniegui nutirpus, ir jos sau žino per vasarą. Parginę namo, duoda pagerti tik nešvaraus vandens iš kūdros, ir tai viskas. Taip prižiūrimos ir taip šeriamos karvės niekad ūkininkui neduos jokios naudos, nes jos kovoja dėl savo gyvybės, kovoja su badu, o apie pieno davimą negali būti nė kalbos. Tokiose sąlygose ir geriausia karvė būtų blogiausia.

Vasarą dažnai stinga ganykloje žolės. Gyvuliai ganyklą taip išgraužia, kad lieka tik juoda žemė. Be to, karves karščių metu persekioja įvairūs vabzdžiai lauke ir tvarte. Tuo būdu karvės, gindamosi nuo musių ir gylių, turi labai judėti, spardytis, galvą mėtyti į visas puses, todėl ir tam daug sueikvoja energijos. Tos energijos pagaminimui yra reikalingas tam tikras maisto kiekis. Juk visi ūkininkai gerai žino, kad karvės, ir gerai šeriamos, kaitrų metu, kai jas persekioja vabzdžiai, duoda daug mažiau pieno, nei normaliu laiku. Be to, karvės vasarą ganomos ganykloje, per dieną daug išvaikščioja, labiau pavargsta. Todėl ir tam tikslui reikalingas yra tam tikras maisto kiekis, ko žiemą, stovint tvarte, nereikia. Maistas gi pasigamina gyvulio pilve iš suėsto pašaro. Kaip matome, vasarą karvėms daugiau reikia maisto, kaip žiemą. Vasarą karvės gali duoti daugiau pieno, kaip žiemą, todėl ir čia reikia daugiau pašaro.

Jei mes išgename po žiemos išsekusias karves į menką ganyklą, kur jos per vasarą vėl badauja, tai kaip gi galima iš jų reikalauti, kad jos duotų daug pieno?

Taigi iš to matome, kad vasarą taip pat reikia karves prišerti, parginus vidurdienį namo ir vakare prieš naktį. Kuo šerti karves namie, visai aišku. Reikia pašienauti dobilų atolo, žieminių vikų, jei juos sėjame. Jei tų pašarų nėra — pašienauti žolės pievoje ir pašerti karves, kad jos nejustų alkio. Vėliau, kai suauga ankstyvieji žali mišiniai, tai reikia juos šerti ir t.t. Į rudenį esti lengviau su pašaru, nes ir ganyklos daugiau turime. Tada turime dobilų atolus, seradėlių atolus ir pievų atolus nuganyti.

Prišeriant karves namie, reikia būtinai šerti žaliu pašaru, stačiai iš po dalgės. Tokį pašarą karvės geriau ėda, jis yra skanesnis, sultingesnis ir maistingesnis, netaip troškina gyvulius, greičiau susivirškina ir greičiau pasigamina iš jo pienas. Jei ne karšta lauke, tai gyvulius galima atvaryti prie žaliųjų mišinių dirvos ir ten vietoje, prašienavus, pašerti.

Jeigu iš pavasario neturėtume dar žaliųjų pašarų karvėms prišerti, o jeigu turėtume pernykščio gero pievų ar dobilų šieno, tai taip pat karvės, būdamos alkanos, noriai jį ėstų. Jei turėtume kiek stipriųjų pašarų — sėlenų, avižinių miltų ir ankštinių augalų miltų ar atkartinto lubino, tai taip pat labai naudinga, nors po nedaug, duoti pieningiausioms karvėms. Tas visada gerai išsimokės.

Be šėrimo dar yra labai svarbu karvių girdymas kaitrų metu. Tą gerai patys patiriame, kaip malonu ir gera atsigerti šalto vandens, kai esame ištroškę. Todėl karvėms ir apskritai visiems gyvuliams turi būti arti ganyklos iškastas šulinys ir turi būti pritaisytas prie retežio kibiras vandeniui pasemti, kad nieks jo nepavogtų. Jei negilus šulinys, vanduo gali būti semiamas paprastu kabliu arba su svirtimi, o jei gilus, tai volu sukamas. Prie šulinio privalo būti įtaisytas lovys, kad keli gyvuliai iškart galėtų nekliudomi gerti. Gyvulius girdyti reikia tris kartus per dieną. Taip pat reikia nepamiršti avių pagirdyti, kaip tai kaime dažniausiai esti, kad girdomi yra tik arkliai ir karvės, o apie avių girdymą nieks ir neužsimena. Jei jos pačios susiranda kur vandens, tai pageria, o jei neranda, tai visai būna negėrusios. *Agr. M. Č.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Steigiamas miškininkystės skyrius

Neseniai sudaryta komisija, kuriai buvo pavesta parengti planą ir sąmatą steigtinam prie Vytauto Didžiojo Universiteto miškininkystės skyriui. Pagal jau parengtą mokslo plano projektą ir provizorinę sąmatą, kurią komisija jau pateikė žemės ūkio ministrui, visi miškininkystės skyriaus 35 dalykai numatomi išeiti per 8 semestrus ir per 172 val. V.D.U. miškininkystės skyriaus steigimo proga tenka pasakyti, kad 1929 m. panaikinus Žemės Ūkio Akademijos miškininkystės skyrių, Lietuva nustojo aukštojo mokslo miškininkų prieauglio, tuo tarpu miškų ūkyje nuolat didėja visų sričių darbai—miškuose, prekyboje ir pramonėje. Padidinus miškų urėdijų skaičių ir plečiant prekybos ir pramonės sritis—visur susiduriama su išmokslintųjų miškininkų stoka. Šiuo metu užima aukštesnes vietas ir baigę mokslą, įskaitant ir tuos, kurie išklausę ir dar gali baigti, iš viso 48 žmonės. Tuo tarpu tikslingesniam miškų ūkio vedimui visose srityse pirmame dešimtmetyje šį skaičių reikėtų papildyti 68 žmonėmis su aukštuoju mokslu. Be to, numatoma 150 I eilės girininkų, kurių vietas galėtų užimti tik baigę aukštuosius mokslus miškininkai reikiamam stažui atlikti, taip pat 30 urėdų pavaduotojų ir 50 urėdų. Tuo būdu drauge su centro tarnautojais specialius miškų mokslus išėjusius ir prekybos bei pramonės nuolatinėms vietoms užimti reikalinga 300 žmonių, o teturima tik 48 žmonės. Miškų tyrimo reikalai reikalauja naujų, gerai tam darbui parengtų žmonių. Taip pat reikalauja gerai išmokslintų žmonių vandens, durpininkystės ir žuvininkystės reikalai. Todėl rengti aukštojo mokslo

miškininkus savame krašte yra visai pribrendęs ir labai aktualus, neatidėliotinas reikalas.

Skolinami traktoriai

Plėšimus išplėšti, neturint tinkamo plūgo ir stiprių arklių, yra sunku. O dėl vieno—kito hektaro pirkti plėšimų plūgą ar kitą yra brangu. Žemės Ūkio Rūmai tam tikslui įsigijo keletą traktorių ir juos duoda į apskričius naudotis ūkininkams. Toki traktoriai su plėšimų plūgu ir lėkštinėmis akėčioms duoti jau į kelius apskričius. Ūkininkai juos gali gauti pas apskrities agronomus. Traktoriai yra tankiniai ir gali važiuoti net per klampias vietas. Jais galima giliai ir gerai suarti net sunkius plėšimus. Be to, už plėšimų plėšimą Rūmai dar duoda pašalpas, iki 25 lt. vienam ha. Ūkininkas už traktorių moka 25 lt. nuo vieno hektaro.

Be to, suartą plėšimą galima su lėkštinėmis akėčiomis susmulkinti. Už tokį suakėjimą su lėkštinėmis akėčiomis per 2 kartus, ūkininkas moka 8 litus ir 8 lt. prideda Rūmai kaipo pašalpą. Susmulkintas plėšimas jau tinka visokiems augalams sėti ir turi paruoštos dirvos išvaizdą.

Pievažolių suvartojimas

Šių metų pavasario sezone Lietūkis pardavė per Žemės Ūkio Rūmus ir savo skyrius bei kooperatyvus 214.300 kg pašarinių žolių. Apytikriai pereitais metais buvo parduota tikrojo eraičyno — 74 800 kg, motiejukų — 36.000 kg, pievinės miglės — 62.000 kg, kamuolės - 8.000 kg, anglų reigraso—7.000 kg, kasdienės miglės—6.000 kg ir t. t.

Pirktųjų sėklų kiekio atžvilgiu pirmoje vietojes tovi Panevėžio, Rokiškio Ukmergės ir Kėdainių rejonai. Pažymėtina, kad vien per Pandėlio rajono agronomą (Rokiškio apskr.) ūkininkai užsisakė per 10.000 kg. pašarinių žolių sėklų.

Žemės ūkio mašinos

Šiuo metu labai gyvai perkamos šienapiūvės, grėbliai, javapiūvės ir separatoriai. Lietūkis apskaičiuoja, kad šiemet šių mašinų bus parduota žymiai daugiau, kaip pereitais metais. Pagal turimus užsakymus, tikimasi parduoti šiemet 1000 šienapiūvių, 1 200 grėblių, 300 javapiūvių ir 800 separatorių. Šių žemės ūkio mašinų, ypač šienapiūvių paklausa pasitaisė paskutinėmis savaitėmis, palijus lietui. Per sausras žemės ūkio mašinų prekyba buvo visai sustojusi.

Lietuvos eksportas

Per gegužės mėn. Maistas iš ūkininkų supirkc: kiaulių 38.506, raguočių 1.198, veršių 1.611 ir vištų 212. Iš viso supirkta 41.527.

Per šį mėnesį Maistas išvežė į užsienius kiaulių: bekono 14.242 (753.133 kg), gyvų 12.311 (1.516.175 kg) ir skerd. 3.217 (188.218) kg. Iš viso išvežta 29.770 (2.457.526 kg) kiaulių. Gyvų raguočių išvežta 487 (234.055 kg). Be to, išvežta įvairių kitų mėsos gaminių: kiaulienos 60.148 kg, konservų 45.629 kg, taukų 36.830 kg, kepenų 26,390 kg, kraujo 92.009 kg, veršienos 3.823 kg, žarnų 6.965 kg ir jaučių liežuvių 352 kg. Iš viso šių gaminių išvežta 272.146 kg. Iš viso per gegužės mėnesį į užsienius išvežta 2 963,7 tonų už apie 4,13 mil. lt., o praėjusiais metais per šį mėn. buvo išvežta 1.788,7 tonų už apie 2,56 mil. lt. Taigi, palyginti, šių metų išvežimas yra padidėjęs 1.175,6 tonomis arba 65,7% ir vertės atžvilgių — 1,57 mil. lt. arba 61,3%.

Nuo metų pradžios jau yra išvežta 16.563 tonos už apie 22,54 mil. lt., o praėjusiais metais per šį laiką (per 5 mėn.) buvo išvežta 12 401 tona už apie 16,66 mil. lt. Taigi, išvežimas kiekio atžvilgiu padidėjo 4,162 tonomis arba 33,5% ir vertės atžvilgiu — 5,88 mil. lt. arba 35,3%.

Per gegužės mėn. Pienocentras išvežė į užsienius 1.037.545 kg sviesto, o praėjusiais metais per šį mėnesį jo buvo išvežta 827.893 kg. Taigi, kaip matome, išvežimas pašoko 209.552 kg.

Iš viso šiemet per 5 mėnesius sviesto išvežta 3.616.280 kg. Kaip matome, ir bendras šių metų sviesto išvežimas yra padidėjęs 294 532 kg.

Per gegužės mėn. Pienocentras išvežė į užsienius 16.357.680 kiaušinių. Per 5 mėn. šiemet Pienocentras jau išvežė 51.953.040 kiaušinių, o praėjusiais metais per šį laiką jų buvo išvežta 40.157.280. Taigi, kaip matome, jų išvežimas šiemet pašoko net 11.795,760.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Koks bus šių metų derlius

Visi atsimename, kad krizė pradėjo reikštis tada, kai labai nukrito žemės ūkio gaminių kainos. Tas kainų kritimas daugiausia parėjo nuo produktų pertekliaus. Pavyzdžiui, kai kuriais metais kviečių perteklių būdavo tiek, kad jais galima buvo patenkinti pasaulinį metinį kviečių pareikalavimą.

Pastaraisiais metais grūdų pertekliai labai sumažėjo. Bet pernai visai išnykę grūdų pertekliai, vėl pradėjo atsirasti. Dėl to gerokai nukrito ir grūdų kainos.

Vis dėlto grūdų pertekliai šiais metais buvo dar nedideli. Jei šių metų pasaulinis derlius būtų nedidelis, grūdų kainos galėtų nekristi, o, gal būt, net kiek pakilti. Jei jis būtų geras, tuomet veikiausiai kristų ir jų kainos.

Prieš pasaulinį karą pats stambiausias grūdų gamintojas ir jų eksportininkas Europoje buvo Rusija. Šiandien grūdų gamyboje ir eksporte jos reikšmė labai sumažėjusi, bet vis dėlto jos derlius turi reikšmės pasaulinėse grūdų apyvartose. Šiemetiniai pranešimai apie Sov. Rusijos būsimą derlių gana palankūs. Žieminiai kviečiai ir rugiai ten žada gerą derlių, o vasarojus irgi duoda geras viltis.

Vakarų Europoje, kuri gamina grūdų kiek daugiau, kaip Sov. Rusija, laukiama vidutinio derliaus. Šiaurės Italijoje, Prancūzijoje ir Portugalijoje dėl sausrų ir kai kurių kitų aplinkybių laukiama tik vidutinio kviečių derliaus. Nedidelio derliaus laukiama ir daugelyje centralinių ir vakarinių Vakarų Europos sričių. Užtai Dunojaus kraštuose, kurie, kaip žinoma, nemažai kviečių eksportuoja, laukiama visai gero, o kai kur labai gero derliaus.

Aplamai Vakarų Europos kviečių derlius šiemet bus kiek geresnis už pernykštį.

Šių metų rugių derlius bus kiek mažesnis nei kviečių. Apie vasarojaus derlių dar anksti kalbėti. Jį gali žymiai pataisyti (žinoma, gali ir pagadyti) vėlesni orai.

Labai stambus grūdų gamintojas pasaulyje yra Jungt. Amerikos Valstybės. Dažniausia jos diktuoja pasaulines grūdų ir ypatingai kviečių kainas. Ten šiais metais laukiama labai gero kviečių derliaus: jis žada duoti 19 mil. tonų daugiau, kaip 1937 m. ir net 80 mil. tonų daugiau, kaip buvo gauta pastarųjų penkerių metų bėgyje 80 mil. tonų sudaro apie 47% vidutinio 1932—1936 m. derliaus.

Kanada — stambiausias kviečių eksportininkas pasaulyje—sėja daugiausia vasarinius kviečius. Šiais metais šiame krašte orai nebuvo labai palankūs. Dėl to vasarinių kviečių būklė nebuvo labai gera. Tačiau derlius gali dar pasikeisti, jei vėliau bus palankesni pasėliams orai.

Šiaurės Afrika grūdų gamina nedaug, bet kadangi ji nėra tirštai apgyventa, ji jų eksportuoja. Todėl, vertinant pasaulinį derlių, reikia prisiminti ir šios srities derlius. Šiemet ten jie gana nevienodi: kai kur laukiama vidutinio, kai kur blogoko derliaus.

Indija yra vienas iš stambesnių grūdų gamintojų. Ji, tiesa, jų daug neeksportuoja, tačiau jos eksportas nėra ir visai mažas; todėl Indijos derlius turi nemažos reikšmės pasaulinėse grūdų apyvartose. Šiemet ten vietomis buvo audrų; nemažai buvo ir ledų, tačiau derliaus perspektyvos ten visai geros: derlius bus didesnis ir už pernykštį ir už kelių pastarųjų metų derlių.

Darant galutinę išvadą dėl šių metų derliaus, reikia laukti visai gero pasaulinio derliaus. Jei nepalankūs orai nesugadins javų, grūdų pertekliai vėl žymiai padidės, kas, suprantama, neigiamai veiks kainas.

Daržininkystės gimnazija

Jau keliolika metų, kai Vilniuje veikia Vidurinė Valstybinė daržininkystės mokykla. Iki šiol į šią mokyklą buvo priimami vyresnio amžiaus berniukai, kurie per trejus metus galėdavo ją pabaigti. Nuo šių metų mokslo pradžios ši mokykla padaryta daržininkystės gimnazija. Priimami į ją berniukai, baigę šešius pradžios mokyklos skyrius ir išlaikę stojamuosius, konkursinius egzaminus iš matematikos ir lenkų kalbos. Kandidatų kasmet esti daugiau kaip šimtas, o priimama tiktai 40 — 60 mokinių. Už mokslą reikia mokėti 170 auks. per metus. Mokykla turi daržus, kur mokiniai atlieka praktikos darbus. Mokslas trunka 3 metus. Mokykloje berniukai išmoksta visų daržininkystės darbų. Reikėtų ir mūsų ūkininkams siųsti savo vaikus šion mokyklon, ypač tuos, kurie paliekami ūkininkauti.

Dirvos kalkinimo reikalu

Mūsų laukų našumas beveik visai nepažengė priekin. Taip yra dėl to, kad į laukų ūkio našumo pakėlimą mūsų ūkininkai visai nekreipia dėmesio. Dėl to ir gyvulių ūkis beveik jokios pažangos nedaro.

Todėl, norint padaryti gyvulių ūkį pelningesnį, reikia susirūpinti laukų našumo pakėlimu. Be to, kaip žinoma, laukai duoda tiesioginių pajamų, kurios būna didesnės, kada jų našumas didesnis ir atvirkščiai. Ir šitais sumetimais reikia pasirūpinti, kad laukų, pievų ir ganiavų derliai būtų kiek galint didesni.

Laukų našumas visų pirma pareina nuo tinkamo žemės įdirbimo, o vėliau nuo jos tręšimo. Čia trumpai paliesime vieną tręšimo klausimą, kuris sudaro racionalaus žemės tręšimo, o iš dalies ir gero jos įdirbimo pagrindą. Būtent, kalbėsime apie dirvų kalkinimą.

Kad permažai kalkių turinti dirva negali duoti normalaus derliaus, daugeliui jau žinoma. Tačiau ūkininkų daugumas mano, kad jų dirvos kaip tik turi pakankamai kalkių. Tiesa, pasitaiko pas mus žemių, kurios daug turi kalkių ir kurias nėra prasmės tręšti kalkėmis. Bet tokių žemių nedaug. Didžioji mūsų žemių dalis nekalkinga. Yra nemažai žemių, kurių nėra jokios prasmės tręšti bet kuriomis perkamomis trąšomis, o ypač superfosfatu, kalio druska, sieros rūgšties amoniaku ir kt. pirm nei jos bus tinkamai įkalkintos. Nes dėl jų nekalkingumo ir susijusių su juo rūgštumu, paminėtų trąšų veikimas dažnai bus abejotinas, o kai kada visai neigiamas.

Mūsų krašto žemės mažai tėra tirtos; smulkiai nežinome, kokios iš jų turi pakankamai kalkių ir kokios jų neturi. Tačiau žinoma, kad tik apie 4 — 5% mūsų žemių turi normalią reakciją ir kalkinimo nereikalingos. Apie $^1/_3$ žemių silpnai reaguoja rūgščiai; didžioji augalų dalis tokiose žemėse duoda normalius derlius be kalkinimo. Tokių žemių kalkinimas nebūtų žalingas; atvirkščiai, iš to būtų kai kurios naudos. Tačiau ši melioracija (kalkinimas) joms nebūtina. Apie $^1/_2$ žemių kalkinimas būtinas, jei ūkininkas nori gauti iš jų gerus derlius ir ypatingai jei jis nori, kad jo žemėse gerai augtų kviečiai, miežiai, runkeliai, žirniai, dobilai. Labai rūgščios žemės, kurių mūsų krašte priskaitoma daugiau kaip $^1/_3$, laikomos nekultūringomis žemėmis. Jei jų neįtręšti kalkėmis, perkamos trąšos jose duos labai abejotiną naudą, o neretai stačiai derlių mažins.

Kada kalkių žemėje esti permažai, esančiame dirvoje vandeny atsiranda rūgščių arba, kaip sakoma „žemė pradeda rūgščiai reaguoti". Jei jai kalkių nedaug tetrūksta, ji reauguoja „silpnai rūgščiai", jei jų daug trūksta, ji reaguoja „labai rūgščiai". Dirvos rūgštumas nustatomas įvairiais būdais.

Tiksliai ištirti gali tiktai atitinkamos įstaigos, kas brangokai kaštuoja. Bet apytiksliai galima suprasti, ar žemei kalkių reikia ar jų nereikia, iš tų augalų, kurie joje auga.

Kalkingiausių žemių reikalauja miežiai ir liucerna. Gana daug kalkių turi turėti tos žemės, kuriose gerai užauga kviečiai, cukriniai runkeliai, žirniai ir raudonieji dobilai. Bulvės ir avižos gali augti ir rūgštokose žemėse, o lubinas ir rugiai—visai rūgščiose. Tačiau rugiai vis dėlto labiau mėgsta mažiau rūgščių turinčią dirvą.

Iš pasakyto aišku, kad rūgščias dirvas gali laikyti tik tie ūkininkai, kurie turi lengvas dirvas, nes beveik visi lengvųjų žemių augalai, jei ne mėgsta, tai bent pakenčia rūgštokas ar net rūgščias dirvas. Tačiau labai rūgščių žemių nemėgsta ir šie pastarieji. Jei dirvos yra labai rūgščios, reikia ir jas kalkinti.

Beveik visi sunkesniųjų ir vidutinio sunkumo žemių augalai rūgščių žemių nemėgsta. Jei tik patiriama, kad tokio tipo žemė rūgšti, reikia ją tuojau kalkinti, nes be kalkinimo nėra būdų gauti jose visai gerus derlius miežių, kviečių, žirnių, runkelių ir dobilų, t. y. tų, kurie kaip tik dažniausiai sėjami vidutinio sunkumo ir sunkesnėse žemėse.

Yra dar ir kitų būdų pažinti rūgščias dirvas. Iš nekalkingų dirvų subėgęs į griovius ar į duobes vanduo esti durpinės spalvos ir ant jo paviršiaus atsiranda plėvelė, kuri atsispindi vaivorykštės („laumės juostos") spalvomis. Be to, nekalkingose dirvose neretai podirvy atsiranda kietas sluoksnelis, kuris labai sunkiai praleidžia vandenį. Kada lyja, šis sluoksnelis neleidžia vandeniui įsisunkti į gilesnius žemės sluoksnius; vadinasi, tokia vieta tuomet esti peršlapia, o kada būna sausa, tas pats kietas sluoksnelis nepraleidžia iš podirvio kylančio į viršų vandens: sausrų metu tokiose vietose augalai negauna pakankamai drėgmės ir „išdega", t. y. nuvysta dėl vandens nepritekliaus. Kadangi tokios labai nekalkingos vietos dažniausiai pasitaiko ne ištisais dideliais plotais, bet lopais, tokis augalų „išdegimas" dažniausia pasireiškia ne visoje dirvoje, bet tik vietomis; atsiranda pliki „lopai", kurie laikomi būdingu labai rūgščių ir nekalkingų dirvų pažymiu.

Pagaliau apie dirvų rūgštingumą ar nerūgštingumą sprendžia iš tų piktžolių, kurios jose auga. Labai būdinga rūgščių žemių piktžolė yra mažoji arba valgomoji rūgštynė (rumex acetosella). Kai kuomet pūdymuose jos pasirodo labai daug; tuomet visas laukas iš tolo raudonuoja. Tos žemės tikrai yra rūgščios. Vėliau rūgščias dirvas mėgsta šunramunė (Anthemis arvensis), gaurys žliuginis (spelgula arvensis), svėrės (raphanus raphanistrum) ir kai kurios kitos piktžolės. Tačiau piktžolės yra nelepūs augalai, todėl jos auga ne tik tose dirvose, kurių reakcija joms labiausia patinka, bet ir tokiose, kurių rūgštingumo laipsnis joms ne visai tinka. Todėl rūgščias dirvas mėgstančių piktžolių galima pamatyti ir ne rūgščiose dirvose, tačiau rūgščiose jos ypatingai platinasi ir ypatingai gerai auga.

Išsiaiškinus, kad dirva rūgšti ir kad dėl to eilė augalų joje normaliai augti negali, reikia pasirūpinti nereikalingų rūgščių pašalinimu. O tai padaroma, dirvą patręšus kalkėmis. Tai bus ne tiek žemės tręšimas, kiek jos melioravimas, nes kartą gerai įkalkinta dirva, ilgą laiką kalkinimo nereikalinga. Vadinasi, kalkės ją pagerina ilgesniam laikui.

Dirvos kalkinamos paprastomis degtomis kalkėmis (tomis pačiomis, kurios vartojamos statybai), maltais kalkiniais akmenimis ir vadinamu mergeliu. Sunkiose žemėse vartojamos degtos kalkės, nes tik jos čia visai gerai veikia. Vidutinio sunkumo žemėse (priemoliuose) taip pat galima vartoti degtas kalkes (jos tokiose žemėse duoda daugiausia naudos). Bet galima taip pat vartoti maltus kalkinius akmenis ir mergelį. Lengvose žemėse degtos kalkės navartojamos, nes skaitoma, kad jos čia peraštriai veikia. Jose vartojamos visos kitos paminėtos kalkinės trąšos.

Geriausia dirvas kalkinti vasaros viduryje iki rudens pradžios. Dabartinis laikas labai tinka dirvoms kalkinti, ypatingai tuo atveju, kada kalkinama pūdymuojanti dirva. Kalkinant dirvą, reikia žiūrėti, kad išbertos kalkės gerai susimaišytų su žeme, o tai galima padaryti, išbėrus jas į suartą pūdymą vasarą ir įdrapokavus arba bent gerai įakėjus, arba išbėrus į ražienas, kada tik nuimti javai, ir taip pat įdrapokavus arba rūpestingai įakėjus. Tokiais atvejais jos pasiskleidžia po visą dirvožemį, kas yra labai svarbu. Jei kalkes išberti šlapiu metu (pav., vėlai rudenį arba anksti pavasarį), jos gali labai menkai veikti, nes tuomet jos gerai su žeme nesusimaišys, ir kai kur jų bus perdaug, o kai kur visai nebus. Per ilgus metus jos pačios išsisklaidys dirvožemio sluoksnyje, bet to susimaišymo ūkininkui per ilgai reikės laukti.

Kalkių duoda tiems augalams, kurie nemėgsta rūgščių dirvų, t. y. kviečiams, miežiams, runkeliams, žirniams, dobilams ir pan. augalams. Bent degtas kalkes reikia išberti į dirvą ne prieš pat atitinkamo augalo sėjimą, bet kiek anksteliau, nes, prieš pat sėją jas išbėrus, jos gali augalams pakenkti. Todėl kviečiams degtas kalkes atiduoda vasaros pradžioje arba dar geriau pavasarį; visiems pavasarį sėjamiems augalams—vasaros pabaigoje, rudens pradžiojo. Prieš pat sėją galima berti mergelį, degtus kalkinius akmenis, bet ir šiuos geriau yra atiduoti anksčiau.

Dažniausia kalkės veikia ne tuojau; jau pirmais metais derlius esti kiek geresnis, bet pilnai kalkių veikimas pasireiškia tik praslinkus 2—3 metams. Žinoma, kalkės savaime nėra jokia trąša. Jos dirvą tik gerina ir duoda galimumo pasidaryti gerai dirvos struktūrai ir gerai veikti kitoms trąšoms. Dėl to, įkalkinus dirvą, reikia ją gerai dirbti ir tinkamai tręšti. Tiktai tada bus galima iš jos gauti visai gerus derlius.

Maža kalkių porcija skaitosi 1 tona (10 centnerių) degtų kalkių į hektarą.

Jei duodama dirvai gerų maltų kalkinių akmenų, jų skiria mažiausia 2 tonas į vieną hektarą. Skiriamo dirvai mergelio kiekis pareina nuo mergelio sudėties: jei kalkių procentas jame mažas, jo skiriama daugiau; jei jis didesnis — mergelio skiria mažiau. Gero mergelio 3 tonos į 1 hektarą bus dar silpna kalkių porcija.

Silpna kalkių porcija galima tenkintis tik lengvesnėse ir mažiau rūgščiose dirvose. Jei labai rūgščiai dirvai mažai teduoti kalkių, jos gerai nepasireikš. Ypatingai daug jų reikia sunkesnėms žemėms. Kaip žinoma, sunkesnės žemės labai linkusios sukietėti. Kada į jas nedaug teišberiama kalkių, jų struktūra ir palinkimas kietėti mažai tepasikeičia. Kada joms kalkių duodama daugiau, jos pasidaro lengviau dirbamos, puresnės ir, žinoma, daug derlingesnės. Todėl labai rūgščioms ir kietoms dirvoms iš karto reikia duoti dvigubai didesnę, nei aukščiau nurodyta, kalkių porciją. Maža to, po kiek laiko trėšimą kalkėmis reikia pakartoti. Tada tiktai tokia dirva visai susitvarko ir pradeda duoti gerus derlius.

Persilpna kalkių porcija nedaug teduoda naudos, bet dar mažiau naudos būna, kada dirva pertrėšiama kalkėmis. Kada ji perdaug gauna kalkių, jos reakcija pasidaro šarminė, kas taip pat neišeina augalams į sveikatą. Daugiau kaip $2^1/_2$—3 tonas degtų kalkių į 1 sunkesnės žemės hektarą ir 10 — 12 tonų kalkių purvo į vidutinio sunkumo žemės tą patį plotą nereikėtų berti. Jei jau dirva labai rūgšti ir net tokia kalkių porcija negali panaikinti rūgščių, tuomet geriausia duoti kalkių ne vienais metais labai daug, bet per du ar tris kartus, padarant dviejų-trijų metų pertraukas.

Kartais atsitinka, kad ir ne per daug kalkių išbėrus į dirvą, kai kurios jos vietos persitręšia kalkėmis. Tai atsitinka, kada jos nepakankamai gerai sumaišomos su žeme. Tuomet kai kur jų esti per daug. o kai kur per mažai. Ten, kur jų būna per daug, jos augalams kenkia. Šitai turint galvoje, visada reikia kalkes į dirvą berti tik sausu metu ir sausai sumaišyti jas su žeme. Be to, kalkių purvą ir kitokias kalkes reikia berti tik gerai susmulkintas, o ne gabalais. Degtos kalkės pačios gerai subyra, kada jos gauna drėgmės.

Tačiau ar ūkininkas už kalkes daugiau ar mažiau užmoka, bet kada jos dirvoms tikrai reikalingos, jos duoda daug daugiau naudos, kaip bet kurios kitos trąšos.

Blogi arklių įpratimai

Daug kam teko girdėti ir matyti, kai įvairūs labai žiaurūs laukiniai žvėrys esti žmonėms paklusnūs ir gražiai pildo visus jų paliepimus. Iš to aišku, kad žmogus net ir laukinius žvėris gali nuraminti, išmokinti paklusnumo, švelnumo ir tam tikro mandagumo. Naminiai gyvuliai iš prigimties yra ramūs, paklusnūs, mandagūs. Todėl jie ir nemokinti esti jaukūs, švelnūs ir ramūs. Tačiau dažnai pasitaiko ir naminių gyvulių tarpe piktų, nepaklusnių su įvairiais blogumais, įpratimais. Pavyzdžiui, arkliai spardosi, kandžiojasi, nenori vežti sunkesnio vežimo, raguočiai badosi ir t.t. Šie įpročiai ūkininkui sudaro daug nemalonumų, o dažnai ir pavojaus. Bet dėl to gyvulių labai kaltinti negalima, nes dažniausiai kaltas pats šeimininkas, pirmiausiai augintojas. Tik labai retais atsitikimais ir vien tik veisliniai buliai ir eržilai iš prigimties esti pikti, žiauresni. Tokių auginti veislei geriausia visai nelaikyti, nes gali sužaloti žmogų, labai pakenkti jo sveikatai arba net ir gyvybei. O sveikata ir gyvybė žmogui už viską brangesnė. Tas įgimtas piktumas yra paveldimas, vadinasi, vaikai jų dažniausiai irgi pikti būna.

Bet, kaip minėjome, gyvulių su įgimtu, paveldėtu piktumu pasitaiko labai retai. Dažniausiai naminiai gyvuliai neturi tų blogų paveldėtų ypatybių. Tiktai jiems beaugant ūkininkas netinkamais pasielgimais, bloga priežiūra įvaro visokių blogų įpročių arba, kaip sakoma, „naravų“. Dėl netinkamo su gyvuliu elgimosi, o ypač tuo metu, kai jis dar esti jaunas, ir geriausias, ramiausias, lėčiausias gyvulis gali pasidaryti labai piktas, pavojingas kitiems gyvuliams ir žmonėms arba ir visai netinkamas dirbti bei naudoti kokiems nors tikslams.

Dėl to gyvuliai nuo pat mažens reikia pratinti prie žmogaus. Reikia nuo pat mažens su gyvuliais elgtis tinkamai, švelniai, nerodyti jiems piktumo, jų neerzinti. Dažnai ūkininkas, netinkamai elgdamasis, padaro gyvulius labai baukščius, kurie bijo žmogaus ir jo neprisileidžia. Toks gyvulio įprotys labai vargina savininką, ypač vasarą ganyklose, kai gyvulio jokiu būdu negali pasigauti. Bet tai irgi augintojo kaltė, kad gyvulys toks baukštus ir bailus.

Gyvuliai atskiria tuos žmones, kurie su jais elgiasi gerai, jų bereikalo nemuša ir tuos, kurie jų nemėgsta, dažnai ir visai nekaltai muša, kankina.

Visiems ūkininkams žinoma, kad jauni ir sveiki kumeliukai mėgsta žaisti. Tame amžiuje jie galima išmokyti gerų ir blogų įpročių. Pavyzdžiui, jauni kumeliukai labai mėgsta stoti ant paskutinių kojų piestu. Dažnai, šitaip atsistojus kumeliukui piestu, augintojai, žaisdami su juo, užsideda kojas sau ant pečių. Toks žaidimas su kumeliuku yra labai peiktinas ir kenksmingas, nes kumeliukas pamažu prie to pripranta ir paskui suaugęs, visai netikėtai ir neprašomas pakelia kojas ant savo šeimininko ir jį labai sužeidžia.

Taipgi maži kumeliukai mėgsta kandžiotis. Juos nuo to reikia atpratinti, neduoti kandžioti. Neatpratinti ir suaugę netikėtai stengiasi įkąsti ir kartais šeimininką sužeidžia. Jeigu suaugęs arklys kandžiojasi, tai irgi reikia pasistengti nuo to arklį atpratinti. Dažnai padeda šitoks atpratinimas: kai arklys bando įkąsti, prikišama jam prie lūpų maišiukas su karštomis sėmenimis arba sėlenomis. Arklys tada gana skaudžiai apsidegina lūpas ir liežuvį ir ilgai atmena, kad kąsti neverta, nes nuplikinama sau kūnas. Kai užmiršta ir vėl pradeda kandžiotis, tada vėl už tai jis reikia nubausti karštu maišiuku. Dažnai tokiu būdu arklys visai atpratinamas nuo kandžiojimo.

Antras labai blogas gyvulių įprotis yra spardymasis. Nuo spardymosi arklius atpratinti gana sunku, bet kartais visgi pasiseka. Tam tikslui elgiamasi šitaip: ant užpakalinės kojos aukščiau, kulnies uždedamas diržėlis, prie kurio pririšamas apvalus medžio gabalas. Kada arklys mėgins spirti, jis pats sau sudauš pagaliu per koją ir pajaus, kad spardytis yra nemalonu, skausminga. Dar galima pasielgti ir šitaip: arklio užpakalyje prie lubų pririšamas šiaudų prikimštas maišas, kuris siektų arklio pasturgalį. Pajutęs maišą, arklys pradės jį spardyti. Bet maišas, atšokęs, vėl suduos arkliui į užpakalį ir tokiu būdu nuolat jį erzins. Arklys, kiek paspardęs, nurims, nes jam nusibos. Tačiau jeigu arklys yra labai gyvas, kaip sakoma, karštas, tai šios priemonės vartoti nepatartina, nes arklys labai įsierzina ir dar labiau pasigadina.

Dar vienas būdas atpratinti arklius nuo spardymo. Daroma šitaip. Ant vienos priešakinės kojos uždedamas trumpas diržėlis su nedidele rinkele (kenge). Per šią rinkelę permaunamas ilgesnis diržas, kurio abudu galai pririšami prie pasturgalinių kojų. Kai arklys mėgins spirti, tada jis negalės pakelti kojų arba, jas keldamas, patrauks priešakines, kas jam sudarys pavojų parkristi. To bijodamas jis nustos spardytis.

Mėgstančius spardytis arklius ūkininkai dažnai muša. Bet mušimas mažai padeda. Ypatingai mušimas yra kenksmingas, kai arkliui įspirus, šeimininkas eina ieškoti botago, ir jį atsinešęs arklį muša. Taip elgtis nepatartina, nes arklys nežino, už ką jis baudžiamas. Jeigu jau baudžiamas, tai tuojau, kai tik nusikalto.

Kartais arkliai spiria ne iš baimės, kai netikėtai jis paliečiamas arba pagriebiama jo koja. Dėl to, einant prie arklio arba pro arklį, visuomet reikia jis pakalbinti geru žodžiu, kad jis justų, žinotų ir neišsigąstų.

Dažnai arkliai turi įprotį nevežti sunkesnių vežimų. Šis įprotis — „naravas“ yra labai įkirus ir nervinantis. Bet ir nuo šio įpročio galima atpratinti. Pirmiausia negalima arkliui duoti pajusti, kad esi už jį silpnesnis. Kai arklys patiria, kad žmogus gali su juo padaryti, ką tik nori, tada esti paklusnus ir rūpestingai stengiasi pildyti visus paliepimus. Dėl to „naravistus“ arklius, kai jie užsispiria ir neveža, dažniausiai guldo ant žemės. Prievarta paguldytas arklys jaučiasi labai blogai, net ima de-

juoti. Kai paleidžiamas, tuojau pasidaro paklusnus ir stropus. Dar galima ir šitaip pasielgti. Prie plėškių arba pavalkų pririšti virves, daug ilgesnes už arklį ir jų gale pririšti akmenį, kurį permesti per žemą balkį. Virves įtempus, jos turi būti tokiame aukštume, kaip ir vežime įkinkytas arklys. Tada arklys pastatomas tokiame nuotolyje nuo pilnos ėdžios, kad ją galėtų pasiekti tik tada, kai virves gerai įtems ir pakels akmenį. Arklys stengsis prie pašaro prieiti. Bet pajutęs svorį sustos. Jeigu labai užsispyręs, tai ilgai stovės. Bet alkis vers prieiti prie ėdžios. Tada noroms nenoroms reikės patraukti ir svorį. Tas jam įstrigs į galvą ir nesinorės daugiau „naravytis".

Vaismedžių akiavimas

Visiems yra žinoma, kad iš laukinių vaismedžių geros rūšies medis galima išauginti tada, jeigu jis paskiepijamas. Skiepyti galima įvairiais būdais. Bet geriausia vaismedžius skiepyti akute. Daroma taip: nuo gero vaismedžio nupiaunama šiemetė šakutė ir iš jos išpiaunama akutė (pumpurėlis), kuri tam tikru būdu pritvirtinama prie laukinio medelio stiebelio. Akutė prigija ir išleidžia stiebelį. Tada laukinis stiebelis nupiaunamas ir leidžiama augti akutės stiebeliui. Tokiu būdu galima išsiauginti norimos atmainos skiepas. Akiavimas (okulizavimas) geriausias skiepijimo būdas. Akutės greit prigija, gerai auga ir be jokio tepalo užgydo žaizdas. Jeigu akutė ir neprigija, tai laukinukas nesusigadina ir jis galima skiepyti antrą kartą akute arba kitu būdu.

Akiuojama apie liepos mėn. vidurį iki rugpiūčio pirmųjų dienų. Akiuoti plonučiai, plono paišiuko storumo laukinukai. Akiuojant reikia turėti akiavimo peilis, kurio viena gelažte išpiaunamos nuo metūgio (šakutės) akutė ir laukmedžiai skiepijimo vietoje nuvalomi, o antra prapiaunama ir atlenkiama laukinuko žievė, už kurios užkišama akutė, be to, dar reikalinga rafija, kuria aprišama už žievės užkišta akutė. Žinoma, reikia taipgi turėti šakučių, iš kurių išpiaunamos akutės. Šakutės reikia imti nuo tų vaismedžių, kurių norima turėti skiepus. Jeigu, pavyzdžiui, paskiepysime antaninės obelies akute, tai ir skiepas išaugs antaninės atmainos. Imamos tiktai šių metų šakutės, turinčios gerai išvystytas akutes. Nuo šakučių lapai nukarpomi, palieakant tiktai lapų kotelius. Akiuojama tokiu būdu:

Kai jau yra taip paruošti ūgiai, tada akiavimo peiliu išpiauti akutę taip, kaip parodyta 2 ir 1 brėžinyje. Tik iškart nupiautos akutės neatimti nuo metūgio, bet palaikyti ją pirštu prispaustą savo vietoje, kol jai paruošiama vieta laukmedžio stiebelyje.

Laukmedžio stiebelį apžergus, pašalinamos nuo jo prie žemės šakutės ir žemė. Tada per 7—10 cm nuo žemės akiavimo peiliu perrėžti laukmedžio stiebelio odą išilgai, o paskui įpiauti skersai, kaip parodyta piešinyje, t. y., raidės T pavydalo. Paskui okulizatoriaus galiuku ar ausele atkelti medelio žievę ir greit pakišti anksčiau paruoštą akutę su liežuvėliu. Jei akutės liežuvėlis yra perilgas ir visas nepalenda po žieve, tai jį nukirsti peiliu skersiniame odos piūvyje. Paskui pirštu prispausti žievės kraštus prie akutės ir apvynioti rafija, kaip parodyta piešinyje, paliekant tik pačią akutę viršuje. Tokiu būdu skiepijimas yra baigtas. Tepti visiškai nereikia.

Akutė nuo metūgio geriau išpiauti su trupučiu medienos ir taip ją užkišti po oda. Piauti akutę reikia nuo ūgio storagalio į laibagalį, traukiant peilį į save. Akutė visuomet geriau įskiepyti iš šiaurės pusės, nes ten ne taip saulė džiovina. Gerai yra iškart dvi akutes

priskiepyti iš dviejų šonų stiebelio, tuomet greičiau nors viena prisiims. Skiepijant reikia užlaikyti švarumą, nepaliečiant gryna ranka medelio žaizdos; akutė laikoma už lapkočio.

Įskiepyta akutė išplauks kitą pavasarį Bet jau rudenį, už 3 savaičių po akiavimo, galima pažinti ar akutė prigijus. Jei paliktas lapo kotelis nukrenta ar paliestas lengvai atsiima, tai reiškia, kad akutė prigijus, o jei jis yra pridžiūvęs ir nenukrenta, tai ženklas, kad akutė neprigijus.

Jei akutė neprisiimtų, tai pavasarį tą patį medelį galima dar perskiepyti šakute, sudūrimu ar po žieve.

Jei akutė prigijus, pavasarį per 10—15 cm. aukščiau akutės nupiaunamas laukmedžio stiebelis ir kai akutė išauga į ūgį, pririšamas jis prie palikto kelmelio, kad vėjas jo nenulaužtų, o kitą rudenį šis kelmelis visai nuplaunamas, o jo vieta vėliau apauga.

Gerai augą medeliai per vieną vasarą išvaro ūgius iki $1^1/_2$ metro aukštumo. Bet tie ūgiai būna per ploni, todėl juos reikia pavasarį prikirpti vienu trečdaliu, o kitais metais jau galima formuoti vainikas. Rudenį persodinami į sodą, kaip visiškai išauge medeliai.

Kaip naikinti musės ir kiti vabzdžiai tvartuose

Vasaros metu ypatingai gyvuliams įkyri įvairiausi vabzdžiai: musės, gyliai, varmai ir kit. Dėl jų gyvuliai kankinasi visą vasarą ne tik laukuose, bet ir tvartuose, kur prisiveisia daugybė musių. Didelių kaitrų metu anksti rytą ir vėlai vakarą gyvuliai gali ramiai ganytis. Vėliau, apypietėje dažniausia tenka jie varyti namo—į tvartus. Bet ir čia jiems ramybės nėra, nes kankina musės. Negalėdamos nei gerai paėsti, nei pasilsėti, karvės ima mažiau duoti pieno, o tuo pačiu susidaro ir ūkininkui nuostolių, ypač ten, kur ūkininkai verčiasi pienininkyste. Rūpestingas ūkininkas galėtų daug gyvuliams padėti, apginti nuo vabzdžių.

Žinia, laukuose vabzdžių neišnaikinsi, bet tvartuose, norint, galima muses išnaikinti.

Musėms tvartuose išnaikinti geriausia ir pirmoji sąlyga — išbaltinti iš vidaus tvartų sienas. Baltinti reikia kalkėmis, įmaišius į jas truputį melsvų dažų, vadinamos ultramarinos, kad sienos būtų kiek melsvos. Be to, naudinga į kalkes įdėti dar kiek alūno (kiekvienam kilogramui kalkių duoti 30 gr alūno). Musės nemėgsta mėlynos spalvos, todėl iš melsvai dažytų tvartų pačios išskrenda, o davus alūno iš viso ant dažytų sienų nesėda.

Be to, naudinga ir patartina tvarte pabarstyti persiškų miltelių, į kuriuos įmaišoma sutrintos sieros (120 gr persų miltelių duodama 2 gr sieros).

Prieš miltelių išdulkinimą reikia tvarto durys ir langai gerai, sandariai uždaryti, o paskui, miltelius tvarte išdulkinus, duris ir langus vėl atidaryti ir nuo miltelių apkvaišusias muses iššluoti ir sudeginti, nes ilgainiui vėl gali jos atsipeikėti.

Kad musės tvartuose nesiveistų, reikia užlaikyti tvartai švariai: dažnai vėdinti, nelaikyti daug mėšlo ir pašalinti iš tvarto viską, kas galėtų tikti musėms maitintis. Nerasdamos tvartuose maisto, musės ir pačios iš tvartų išlėks.

Kadangi gyvuliams vabzdžiai labai įkyri ir laukuose, tai ūkininkas privalo ir čia savo gyvulius nuo jų ginti. Kad ganykloje gyvulių vabzdžiai nekapotų, patartina kas antra diena apiplauti gyvulio kaklą ir liemenį actu ir stupčiu, kuriame virė itališkų riešutų lapai.

Ypatingai įkyrus yra bimbalai (varmai) ir akliai, todėl jei randama jų lizdai (aklių), tai reikia juos sunaikinti. Nuo vabzdžių gyvuliai galima dar ir kitaip apsaugoti, pvz., galima apdengti tam tikromis paklodėmis, bet toks būdas gana nepatogus ir sunkus.

Didelių kaitrų metu, kada guvuliams ir tvartuose nėra ramybės, reikia gyvulius (karves, arklius) naktį laikyti laukuose — ten jie geriausia jausis ir pasilsės.

Apskritai, ūkininkai gyvulių nuo vabzdžių gynimu beveik nesirūpina, o juk nuo to labai daug priklauso gyvulio darbingumas ir produktingumas.

M.

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Kaip maudytis

Maudytis galima vieną arba du kartus per dieną. Negalima maudytis tuojau pavalgius, taip pat ir išgėrus, nors ir nedaug, degtinės. Daugiau pavalgius, galima maudytis tik po $2^1/_2$ val., mažiau pavalgius — po $1^1/_2$ val. Negalima maudytis sušilusiam nuo darbo ir nuvargusiam, reikia pasilsėti keliolika minučių. Nesimaudyti uždraustose ir labai giliose vietose. Vengti stiprios srovės. Nemoką plaukti gali maudytis tik žinomose, negiliose vietose arba su mokančiais plaukti. Nebūti perilgai vandenyje. Pajutęs drebulį, tuojau išeik iš vandens. Išsidžiovink saulėje arba, jei šalta, tuojau nusišluostyk kūną rankšluosčiu. Apskritai, vengti peršalimų, ypač mažai saulėtą ir vėjuotą dieną. Sergą plaučių ir širdies ligomis be gydytojo leidimo negali maudytis.

Skenduolio gelbėjimas

Pavasarį ir vasarą dėl įvairių priežasčių mūsų upėse ir ežeruose prigeria nemaža žmonių. Skęstančiam žmogui reikalinga yra greita ir gerai apgalvota pagalba. Užgirdus skęstančio šauksmą, reikia jį nuraminti, kad jis bus tuojaus išgelbėtas, kad nekeltų rankų ir galvos iš vandens, kad laikytų tik burną ir nosį iškištą iš vandens. Jei yra viltis, tai geriausia priplaukti prie skęstančio, paduoti jam irklą arba pagriebti už plaukų. Jei netoli, tai numesti lentą. Nemokąs plaukti gelbėtojas geriau, kad visai nemėgintų pats plaukti prie skęstančio, nes gali pats prigerti. Mokąs plaukti gelbėtojas, nusivilkęs, turi kuo greičiausia šokti į vandenį ir stengtis, ramiai priplaukęs, pagriebti skęstantį iš užpakalio už galvos (plaukų) arba už pažaščių. Kartais skęstantis gali įsikabinti gelbėtoją ir kartu su savimi įtraukti į vandenį. Tas pasitaiko, kai gelbėtojas pagrebia skęstantį iš priešakio. Jei jokiu būdu negalima atsikabinti, tai geriausia užspausti skęstančiam nosį ir suduoti keliu į pilvą, tada atsikabins.

Ištraukus skęstantį ar skenduolį iš vandens, tuojau jį nuvilkti (jei buvo apsivilkęs) ir paguldyti taip, kad vanduo iš plaučių ir burnos galėtų išbėgti oran. Galva ir krūtinė turi būti žemiau negu visas kūnas. Skenduolis iš karto paguldomas kniūpsčias pilvu ant žemės, paskui, priklaupus ant vieno kelio, pakišama kitas kelias po skenduolio pilvu. Rankomis spaudžiamas skenduolio pilvas ir krūtinė, kad greičiau išbėgtų vanduo. Nustojus bėgti vandeniui iš burnos, jei skenduolis nekvėpuoja, tuojau daryti dirbtiną kvėpavimą aukščiau aprašytais būdais. Kartais pasiseka atgaivinti net valandą išbuvusį vandenyje. Nepamirškite iš karto pražiodinti ir patikrinti, ar nėra užkimšta kuom nors burna.

Dirbtinis kvėpavimas

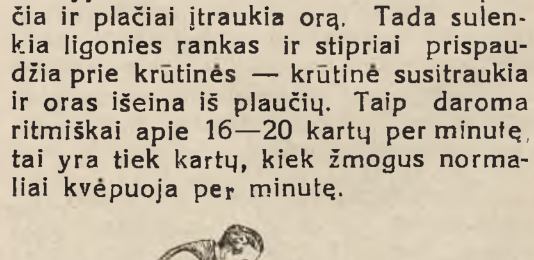
Teikdami pirmąją pagalbą staigiai susirgusiems (apalpusiems, prigėrusiems, žaibo trenktiems, kaitros trenktiems), arba kituose nelaiminguose atsitikimuose, turime iš karto žiūrėti, ar ligonis kvėpuoja ar ne. Jei ligonis nustoja kvėpavęs, pastebime, kad krūtinė nedaro jokių judėsių ir ligonies veidas greitai pamėlynuoja. Tai yra ženklas, kad neatidėliojant reikia daryti dirbtinį kvėpavimą, nes žmogus, nekvėpuodamas, greitai gali uždusti ir mirti. Čia tenka dar pridurti, kad kartais ligonis savo krūtine daro kvėpavimo judėsius, bet negali įtraukti į plaučius oro, nes uždaryti kvėpavimo keliai (gerklė, ryklė ir nosis). Tas pasitaiko, užspringus dideliu mėsos kąsniu ar kitu kokiu nors svetimu daiktu; o kartais, jei ligonis be sąmonės, tai ir jo paties liežuvis gali užkristi ir uždengti kvėpavimo kelius. Šiais atvejais reikia kuo greičiausiai pražiodinti ligonį ir ištraukti liežuvį arba pašalinti svetimą daiktą iš gerklės.

Bet kaip daryti dirbtinį kvėpavimą, jei ligonis nekvėpuoja. Yra keletas būdų. Čia paduosime tiktai paprasčiausius ir praktiškiausius.

Dažnai, pradėjus daryti dirbtinį kvėpavimą, ligonis tuojau pradeda pats kvėpuoti.

I Būdas. Nuvilkti ligonį iki pusės, paguldyti aukštielninką ir po pečiais pa kišti susuktus rūbus, kaip parodyta piešinėlyje. Pražiodinti ligonį ir apatinę žiauną pririšti prie kaklo skepetaite. Arba ją palaiko pagelbininkas. Taip pat pagelbininkas laiko ištrauktą liežuvį.

Darantis dirbtinį kvėpavimą, atsiklaupia gale ligonies galvos, paima ligonį abiem rankom už alkūnių ir energingai ištiesia jas, kaip parodyta pie-

šinėlyje. Krūtinė tuo momentu išsiplečia ir plačiai įtraukia orą. Tada sulenkia ligonies rankas ir stipriai prispaudžia prie krūtinės — krūtinė susitraukia ir oras išeina iš plaučių. Taip daroma ritmiškai apie 16—20 kartų per minutę, tai yra tiek kartų, kiek žmogus normaliai kvėpuoja per minutę.

II Būdas. Dažniausiai vartojamas gelbstint prigėrusius. Prigėrusį guldome kniūpsčią, galvą jo pasukame į šalį, kad galėtų išeiti vanduo ir kad oras lengvai galėtų įeiti pro nosį ir burną. Gelbėtojas, atsiklaupęs arba apžergęs skenduolį, abiem plaštakom visu savo svoriu spaudžia skenduolio apatinius šonkaulius — oras išeina iš krūtinės. Tuojau atleidžia krūtinę - oras įeina į krūtinę (žiūr. 3 ir 4 pieš). Taip darome ritmingai ir energingai 16—20 kartų per minutę.

Dirbtinį kvėpavimą reikia daryti tol, kol ligonis pradės pats kvėpuoti. Paprastai nuo 30 minučių iki 2 valandų dar ligonį galima atgaivinti. Jei po tiek laiko ligonis neatsigaivina, tai jau nėra vilties atgaivinti. Kadangi vienas žmogus, padirbėjęs dirbtinį kvėpavimą keliolika minučių, nuvargsta, tai jį turi pavaduoti kitas, ir taip pakaitomis dirbti iki 2 val. Protarpiais valyti burną, erzinti nosį ir gerklę.

Pirmasis atsigavimo ženklas yra veido spalvos pakitėjimas: raudonas veidas darosi baltas, o baltas darosi raudonas; ligonis netrukus pradeda pats kvėpuoti. Tada reikia šildyti kūną: susukti į sausas antklodes, trinti sąnarius per paklodes dėti butelius su karštu vandeniu.

P. Č.

Vidurių užkietėjimas

Vidurių užkietėjimas nemalonus susirgimas. Toks ligonis visada jaučia sunkumą, spaudimą, vidurių kaitinimą, pilvo pūtimą. Sumažėja ir darbingumas, pablogėja nuotaika, galvoje jaučiamas sunkumas. Gydyti vidurių užkietėjimą dažniausiai moka patys ligoniai: išgeria ricinos — ir sveikas. Tačiau su ricina reikia kartais elgtis atsargiai. Pav., gavus ūmų apendicito priepuolį, dažniausiai užkietėja viduriai. Tokiu atvejų ricinos duoti negalima. Ūmai susirgus ir turint dar kitokių reiškinių (pakilusią temperatūrą, pilvo pūtimą, vėmimą ir t. t.), reikia kreiptis į gydytoją.

Ricina tinka pavartot tik vieną, kitą kartą, kai vidurių susilaikymo priežastys yra žinomos ir laikinos. Sergant nuolatiniu užkietėjimu, nei ricinos, nei kitų stipriai veikiančių viduriams paleisti vaistų vartoti nereikia, nes žarnos prie jų pripranta ir nustoja klausyti, kad būtų laisvi viduriai vaistų dozę reikia kas kart vis didinti ir didinti. Iš viso vaistai yra daugiau ar mažiau sveikatai žalingi.

MOTERŲ DARBAI

Vasariniai vaikų drabužiai

Pasidairius mūsų žaliajame kaime, matoma viena blogybė, turinti ryšio su mūsų tautos sveikatingumu, jos ateitimi. Ši blogybė—tai permažas rūpestis kūdikiais. Užtenka įžengti į ūkininko kiemą, kai iš langų sužiūri į ateivį mėlynos, nekaltos vaikų akutės, kurios nesiderina su jų veideliu, nes jis murzinas, suteptas, gal visą savaitę nematęs vandens su muilu. Nesiderina jos ir prie suveltų plaukų, nors šie kartais pavydėtinai gražiai geltoni. Be to, jų rankutės ne švaresnės už kojukes, braidžiojančias po purvynus, šiukšlynus ir retai plaunamos. Drabužėliai, jeigu ir nesuplyšę, tai purvini, suvolioti, sutepti, sulaistyti, nuo pasiuvimo neskalbti. Žodžiu, gražus kūdikis pavirtęs į kažkokį nešvarų, rodos, niekam nereikalingą įnamį, kuris tik stumdomas, baramas. O koks tai būtų puikus vaikas, jeigu jam būtų nepagailėta muilo, vandens, žirklių, šukų, laiko. Kaip tas viskas nedaug kaštuoja, kiek maža sugaištama laiko, ir iš gražiai atrodančių sveikų vaikų būtų tik džiaugsmo. Negeriau atrodo ir jų, o ypač berniukų apranga.

Dabar kaimo berniukus dar mažas paverčiamas seniu: apvelkamas ilgom, storom kelnėm, sunkiais švarkais, ant galvos užmaukšlinama kokia kepurė. Vaikas nustoja visiškai vaikiško judrumo. Virsta kažkokiu jaunu seniu.

Vasarą visi stengiasi lengvesniais, šviesesniais drabužiais dėvėti. Siūdinasi naujus. Ir vaikams ką nors siūdinama. O kai siūdinama, tai daroma taip: paimama naminės medžiagos ir pasiūdinama trumpos, virš kelių siekiančios kelnaitės. Tai bus daugeliu atžvilgiu geriau, negu iki šiol dėvimos ilgos (pusiau ilgos) kelnės. Pirmiausia, joms reikės mažiau medžiagos, mažiau susiteps (kelių nesiekia), prileis daugiau oro ir saulės prie kūno. Ir nudėvėjimas bus patogesnis: nereikės vaikščiot kiaurais, nusikorusiais keliais, dėti jiems lopų. Ir žiemą tokias gali dėvėti, tik storesnės medžiagos ir ilgesnėmis kojinėmis. Pavasariui ir vasarai geriausia medžiaga—balta naminė drobė. Ji pigi, lengvai skalbiama, lengva. Vaikas vengs sutepimų, bus švaresnis, tvarkingesnis, nes visokie nešvarumai ant jos matomi, ko ant tamsių drabužių nepastebėsi, ir jie teks ilgai su savimi nešioti. Marškinius vasarai reikia siūti trumpom rankovėm, gerokai iškirptu kaklu. Tai geriau saulė ir oras prie kūno prieis. Šviesa ir šiluma vaikams svarbi tiek pat, kaip ir kvėpuojamasis oras, ar maistas. Tegul vaikai pavasarį ir vasarą bėgioja be kepurių. Kepurės ne visada švarios ir neprileidžia oro prie galvos. O tai sudaro geras sąlygas veistis visokiems gyviams, šašams. Plaukai turi būti dažnai kerpami. Šiaip galvą švarią sunku palaikyti. Toklą lengvą aprangą vaikai gali dėvėti namie ir mokykloj. Reikės ją šiek tiek dažniau skalbti, bet švarą mėgstančiam tai daug vargo nesudarys. Sakoma: kur yra švara, įeina oras ir saulė, ten neįeina gydytojas.

Ramunėliai

Šiuo metu laukuose, parugėse pradeda žydėti ramunėlės. Jas pažįsta, tur būt, kiekvienas. Šis gražus ir taip kuklus augalėlis yra puikus vaistas nuo įvairių susirgimų ir labai gera dezinfekcijos priemonė. Jų turėti patartina prisirinkti kiekvienai šeimininkei.

Rinkti reikia tiktai galvutes, pačius žiedus, ir rinkti gražią, saulėtą dieną, nes drėgname ore rinktos ramunėlės pajuosta ir ima gęsti. Džiovinti ore, pavėsyje, plonai paskleidus ant lentų arba ant audeklo. Išdžiūvusias ramunėles sandariai uždaryti (geriausia skardiniuose induose), kad neišsikvėptų. Laikyti tik vienerius metus, nes pasenę nustoja gydomosios galios.

Ramunėlių arbata geriama peršalus, prakaitavimui sukelti, nuo dusulio, slogos, užkimimo. Taip pat gydomos tiek vaikų, tiek suaugusių vidurių ligos, kokliušas, širdies ir kiti negalavimai. Ramunėlės labai puiki dezinfekcijos priemonė gerklei skalauti, rankoms bei kojoms plauti, plaukams trinkti. Norint turėti gražius, švelnius plaukus, reikia kartą per savaitę juos plauti ramunėlių nuoviralu. Nuo ramunėlių plaukai įgauna gražią spalvą ir blizgėjimą.

Ramunėlės yra labai gera priemonė grožiui palaikyti. Norint, kad mergaičių veideliai būtų skaistūs ir švelnūs, vietoj įvairių miltelių, vartotina ramunėlės. Norint pašalinti iš veido raukšles ir nuovargį, reikia išsivirti ramunėlių arbatos ir dėti ant veido kompresus tiek karštus, kiek galima pakęsti. O tas daroma visai paprastai. Ramunėlių skiedinyje suvilgoma nosinaitė, dedama ant veido, ir ramiai atsigulus laikoma 5—10 minučių. Po kiek laiko vėl pakartojama. Uždėjus keletą kompresų, veidas pasidaro švelnus ir skaistus.

Taigi matome, ramunėlės tinka visur, o jų pasirūpinti nesunku. Turint laiko, galima pasirinkti ne tik sau, bet ir pardavimui. Jas galima parduoti vaistinėse ir paimti gražaus pinigo.

Braškių sriuba

Imti: 1 ltr. uogų, 1 ltr. vandens, 1/2 šaukšto krakmolo, cukraus sulig skonio, 1 kiaušinis, 1 stikl. miltų. Sriubai braškės tinka ir pernokusios. Vandenį su braškėmis užvirti. Kada braškės išsileidžia, perkošti per sietelį, sudėti cukrų ir išleistą krakmolą. Iš miltų, vieno kiaušinio ir trupučio vandens užminkyti skryliams tešlą. Juos padarius supiaustyti mažais keturkampiais gabaliukais, išvirti atskirai ir sudėti į sriubą. Sriubą pastatyti šaltoje vietoje ir šaltę duoti į stalą.

Blakių naikinimas

Blakės, kaip ir kiti žmogaus parazitai, yra nekultūringumo ir apsileidimo požymis. Kiekvienam blakė yra ne tik nemalonus, bet stačiai įkyrus įnamis. Blakės gyvena ir veisiasi lovų plyšiuose, tarp nešvaraus čiūžinio raukšlių, grindų ir sienų plyšiuose. Blakės yra vislios: viena blakė padeda per metus po kelis šimtus kiaušinėlių, iš kurio per 6 — 7 savaites išsiperi jaunos blakės. Be to, blakės yra labai gajos: jos pakenčia ir didelį šaltį ir gana didelį karštį ir ilgą laiką gali badauti.

Su blakėmis reikia mokėti kovoti. Pirmiausia reikia išnešti laukan baldus, drabužius, patalines. Žieminius rūbus gerai išdulkinti, iškaitinti saulėje ir apibarstyti naftalinu, kad kandys neėstų, paskui padėti į kokią nors skrynią klėtyje. Žiemines antklodes gerai išdaužyti, kad blakių ir blusų lizdai išbyrėtų. Jei siūlėse yra kiaušinėlių, tai galima jas ištepti terpentinu, ir kitą dieną palaikius dar saulėje, antklodes suvynioti ir padėti žiemai. Taip pat antklodes galima įkišti į pečių, kai iškepta duona iš jo ištraukiama, ir čia jas gerai iškaitinti 2 — 3 valandas.

Kai iš trobos dauguma blakių išgabenta, tada visus grindų ir sienų plyšius reikia aklinai užtaisyti, kad ten esančios blakės galą gautų. Būtų labai gera visus plyšius išplikyti karštu vandeniu ar ugnimi išdeginti.

Plyšius gera būtų visai užtaisyti—„užšpakliuoti" tokia mase, kurią vartoja staliai, dėdami suleidžiamas grindis.

Taip pat nebloga priemonė yra žaliasis muilas. Šiltu vandeniu išmazgoti ir iššveisti grindis. Kai grindys išdžiūsta, tada jų kerčių ir sienų plyšius pripildyti žalio muilo. Paskui būtų gera dar kalkių koše ištepti visus plyšius. Kalkių košė daroma iš lygių dalių vandens ir negesytų kalkių.

Kieme stovinčias lovas gerai iššveisti muilu ir vandeniu, plyšius taip pat užtepti žaliuoju muilu ir tik tada lovą pastatyti atgal į savo vietą.

Čiūžinius reikia būtinai iškratyti, išmazgoti, išvirinti, kad nuo virimo visi kiaušinėliai žūtų.

Į švarius čiūžinius prikimšti iš viso kūlio (ilginių) šiaudų, nes tada šiaudai, ilgesnį laiką begulint, ne taip trinasi ir ne tiek daug dulkių pagamina. Visas paklodes ir užvalkalus reikia pakeisti švariais.

Blakes reikia naikinti iš karto visoje troboje, nes kitaip jų negalima išnaikinti. Po kokių 2 — 3 savaičių tokį pagrindinį apsivalymą būtinai reikia pakartoti, kad būtų išnaikintos iš užsilikusių kiaušinėlių išsiperėjusios jaunos blakės.

Taip iš pagrindų apsivalius, visus kampus ir paloves išvėdinus, dar reikia sienas pabaltinti.

Kaip laikyti veislinis bulius

„Geras veislinis bulius yra pusė kaimenės". Šiam kultūringų kraštų gyvulių augintojams plačiai žinomam ir teisingai suprastam priežodžiui daugelis mūsų krašto ūkininkų skiria per maža reikšmės. Priešingu atveju, gyvulius šeriant bei laikant, nebūtų daroma tokių stambių klaidų, kurių tenka pastebėti. Kad geras bulius atstoja pusė kaimenės ir dar daugiau, patvirtina ir tai, kad ir geriausia karvė per metus tegali atvesti tik vieną veršelį. Tuo tarpu bulius gali padengti per metus 80 ir dar daugiau karvių. Jei bulius turi gerų paveldėtų savybių, kaip tai: perduoti savo ainiams gerą sviesto ir pieno produkciją, gerą sveikatą, geras kūno formas ir t. t., tai toks bulius, jei jis daugelį metų naudojamas kergimui, gali pagerinti ne tik kaimenę, kurioje jis esti, bet jis gali turėti žymios įtakos ir į visos šalies gyvulininkystės pagerinima. Žinoma, tik tokiu atveju, jei kilę iš jo ainiai bus tinkamai auginami.

Žemiau suminėsime keletą nurodymų, kurių reikia prisilaikyti norint, kad bulius būtų tinkamas veislei ir duotų gerus ainius daugelį metų.

Labai klaidinga manyti, kad užtenka, kad bulius yra kilęs iš geros veislės karvių ir jis, neatsižvelgiant į jo užlaikymą bei priežiūrą, duos gerą prieauglį. Kas taip galvoja ir permaža kreipia dėmesio į veislinio buliaus šėrimą bei laikymą, tas turi smarkiai nusivilti. Kad bulius galėtų visiškai išplėtoti savo paveldėtąsias, jame glūdinčias geras ypatybes ir jas perduoti savo ainiams, reikia jis taip laikyti, kad visuomet būtų pakankamai tvirtas ir noromis kergtų. Šėrime svarbiausia daroma ta klaida, kad buliui duodama perdaug stambaus ir permaža koncentruoto bei mineralinėmis medžiagomis turtingo pašaro. Geriausias buliui pašaras yra: 6—8 kg gero šieno arba dobilų, 2,5—5 kg koncentruoto pašaro. Koncentruotas pašaras turi būti sudarytas iš dviejų dalių, būtent: rupiai sumaltų avižų, arba mišinio ir 1 dalies sėmenų išspaudų bei 6 - 10 kg runkelių. Šiaudų buliui geriau visai neduoti. Kadangi šiaudai turi maža maistingų medžiagų ir yra sunkiai virškinami, tad buliaus organizmas tik bereikalo jais apsunkinamas. Nuo šiaudų tik pilvas jo padidėja. Jei, be to, bulius dar išgeria labai daug vandens, tai jo pilvas gali labai padidėti. Tuomet visai nenuostabu, kad toks bulius gali nustoti noro eiti prie karvės, arba jeigu ir eina, tai sunkiai kergia, arba kergiant gali sulaužyti karvei strėnas. Visa to išvada, kad bulius per greitai pasidaro netinkamas veislei ir turi būti parduodamas mėsininkui. Tuo tarpu, jei jis būtų buvęs gerai prižiūrimas bei šeriamas, jis dar daug metų būtų tikęs kergimui. Todėl reikia gerai atsiminti šį labai svarbų dėsnį. Negalima duoti veisliniams buliams perdaug šiaudų ir perdaug vandens. Žiemą užtenka duoti buliui 20—25 litrai ir vasarą — 20—30 litr. vandens. Kad bulius nesuėstų per daugšiaudų bei neišgertų perdaug vandens, negalima jo laikyti kartu su karvėmis prie vienų ėdžių. Bulius reikia laikyti visai atskirai nuo karvių. Tvarte nereikia laikyti buliaus tamsumoje ir skervėjuje. Buliui turi būti paskirta tvarte geriausia vieta.

Be to, reikia dar atkreipti dėmesį į buliaus valymą, kuris labai teigiamai veikia jo savijautą. Bulius, ant kurio nugaros guli nemažas dulkių sluoksnis ir kuris stovi bei guli šlapiame mėšle, blogiau išauga ir blogiau jaučiasi. Todėl bulius turi stovėti sausoje vietoje ir būti reguliariškai valomas. Taip pat reikia žiūrėti, kad bulius užpakalinėmis kojomis nestovėtų aukščiau, negu priešakinėmis. Tam tikslui reikia jo stovimoje vietoje nuolatos išlyginti mėšlas.

Viena didžiausių buliui blogybių yra jo neprižiūrimos nagos. Tenka pastebėti, kad bulius dėl blogai prižiūrimų nagų, vaikščiodamas, turi didelių skausmų, ir todėl jam sunku vaikščioti. Be to, kergiant, bulius turi atsiremti į žemę užpakalinėmis kojomis, kurias slegia didžioji jo svoro dalis. Žinoma, tuo atveju neprižiūrimos nagos dėl spaudimo skaudės, ir bulius arba visai negalės padengti karvės, arba guls ant jos visu savo kūno svoriu ir gali ją sužaloti. Tenka matyti gana daug bulių, kurie per anksti nustojama naudoti kergimui tik dėl neprižiūrimų nagų. Neužtenka tik apkarpyti buliui nagas žirklėmis arba kitu kokiu nors įrankiu, bet reikia jas panašiai prižiūrėti, kaip ir arklių kanopas.

Prie tinkamos buliaus priežiūros priklauso ir jo kasdieninis 1—2 val. pasivaikščiojimas lauke. Tai gali būti padaryta dvejopai: arba išvedant jį pasivaikščioti, arba užkinkant jį pašarui, arba vandeniui ir kt. atvežti. Judėjimas lauke labai teigiamai veikia buliaus sveikatą ir, be to, bulius lieka daug ramesnis ir ne taip piktas.

Vasarą, be žalio pašaro, reikia dar buliui duoti porciją koncentruoto pašaro, bet tada nėra reikalo pakeisti dalį koncentruoto pašaro sėmenų išspaudomis. Trumpai suglaudus, žiemą pašaras turi susidaryti iš: 1) 6—8 kg geriausio šieno arba dobilų, 2) 2,5 kg — 5 kg koncentruoto pašaro, 3) 6—10 kg runkelių ir 20—25 litrų vandens. Neduoti daug šiaudų ir neperdaug vandens. O vasarą reikia duoti vietoje šieno ir runkelių — žalio pašaro.

Taip pat reikia bulių nuolat valyti ir dažniau apkarpyti bei išpiaustyti nagas: išleisti jį kasdien 1—2 valandas į lauką.

Be to, norint išlaikyti bulių ilgą laiką tinkamą kergimui, reikia žiūrėti, kad jis nepasidarytų perdaug riebus ir storas. Nors bulius tinkamai užaikyti ir prižiūrėti gana brangiai atsieina, tačiau darbo ir pinigų nagalima gailėtis, nes geras bulius ne tik savo šeimininko gyvulius pagerina, bet ir kitų kaimynų, kurie už tai gali gerai atlyginti.

Sėklinių pašarinių žolių suėmimas

Pašarinių žolių sėklos ne vienu kartu subręsta. Dėl to nelengva tiksliai nustatyti jų suėmimo laiką. Subrendę sėklos lengvai byra. Suvėlavus dieną kitą pasėlius nupiauti, daug sėklų išbyra. Dėl to esti mažesnis sėklų derlius, mažesnės pajamos. Patsai galutinis pašarinių žolių sėklų subrendimas trunka 3 — 4 dienas. Todėl nokimo pabaigoje pašarinių žolių pasėlius reikia kasdien tikrinti.

Pašarinių žolių pasėlių piovimo laikas sužinomas taip. Paimama į ranką pašarinių žolių šluotelė ar varpelė ir tvirtai suspaudžiama. Kai bent kiek sėklų nubyra į ranką, skaitoma, kad jau laikas pasėlis piauti. Tuo metu sėklos branduolys tebėra minkštokas ir apie nagą lenkiamas nelūžta, bet lenkiasi.

Brendimo pabaigoje žolių pasėliai pakeičia spalvą. Pav., tikrojo eraičyno laukas atrodo šviesiai pilkas, be violetinio antspalvio. Stiebas prie šluotelės pageltęs, viršutiniai lapai esti geltoni, nudžiūvę. Šunažolės šluotelė ir viršutinė stiebo dalis pageltusi, šluotelę sukrėtus, dalis sėklos išbyra.

Subrendusias sėklas reikia skubėti kuo greičiau nupiuti. Paprastaj iasį piauna anksti rytą ar vakare, kai atsileidžia, su rasa. Perlaikytą pasėlį tenka piauti naktį.

Pašarinių žolių sėklinius pasėlius piauti rankomis dalgiu arba kertamaja mašina. Rankomis nupiautų žolių pradalgius tuojau atsargiai sugrėbti į pėdelius. Pėdeliai sugrėbiami neperdidelį, 15—18 centimetrų storumo, kad pastatyti gerai laikytųsi, nepargriūtų ir kad vienodai gerai išdžiūtų. Tuos pėdelius surišti ir sustatyti po vieną ar po kelius. Geriausiai išdžiūsta pavieniui pastatyti pėdeliai. Kad tie pastatyti pėdeliai geriausiai laikytųsi ir nesidraikytų, tai, pastačius, jų varpos su grįžtele surišamos. O kad pėdelis nebūtų ištysęs ir atskiros varpelės nebūtų išsikišę, tai pėdelis pastatomas, jo viršūnė prilenkiama į vieną šoną ir ta pačia grįžtele pririšama. Taip sudorotas pėdelis „žąselė" yra visiškai apsaugotas ir gerai išdžiūsta.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų liepos 1 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	19.00—20,50
Kviečiai	24.50—26.50
Miežiai	16.75—15.75
Avižos	16.25—18.00
Grikiai	15 25—16.25
Vikiai	
Lubinas (mėlynas)	13.25—13.75
Kvietinės sėlenos	11.00—11.50
Ruginės sėlenos	11.50—11.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	2.20
„ „ „ detal.	2.50
„ „ II rūšies urme	2.30
„ „ „ detal.	2.00
„ „ III rūšies urme	1.70
„ „ „ detal.	2.30
Kiaušinių kapa	3.00—3.60
„ štuka	5—8 sk.

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6